

Siden er redigeret/layoutet af:
Brit Therkildsen/Caroline Niegaard

National plan skal sikre de danske kyster

Miljøministeren arbejder på en klimatilpasningsplan, der skal sikre både by og land, i takt med at vejret bliver voldsommere. Planen skal være klar i 2022.

EMILIE STEIN

Danmarks over 7.300 kilometer lange kystlinje er under stigende pres. Derfor er Miljøministeriet gået i gang med at udarbejde en klimatilpasningsplan, som skal sikre mod oversvømmelser og slid på kystlandskabet.

Et af stridspunkterne bliver, hvem der

skal betale regningen. Planen skal blandt andet bygge på erfaringer fra fire projekter, der blev sat i gang i 2020.

Det stigende behov for klimatilpasning langs kysterne skyldes, dels at vandstanden stiger, og at stormene bliver voldsommere, dels at vi mennesker rykker tættere og tættere på kysterne, fortæller Christian Helledie, som er kystingeniør hos rådgivningsfirmaet Niras og har arbejdet med kystbeskyttelse i 20 år.

»Det er et landsdækkende problem, at man de sidste 50 år har bygget både byområder og sommerhuse nogle steder, hvor man ikke burde, fordi områderne egentlig ligger for lavt«, fortæller han.

Fire projekter i gang

Især den sydlige del af Danmark risikerer oversvømmelser, siger kystingeniøren. Og selv om den jyske vestkyst og den sjællandske nordkyst er særlig hårdt ramt af kystslid, påvirkes alle danske strande, hvor man har bebyggelse ud til havet, af det.

»Vi lærte allerede om problemerne på universitetet i 1990'erne, men nu er det kommet på den politiske dagsorden. Blandt andet fremprovokeret af en international opmærksomhed og et par af det, vi kalder bevillingsgivende danske storme i både 2006 og 2013, som fik folks øjne op for, hvor alvorligt det kan være«, siger han og henviser dermed til den voldsomme storm i 2006 og Bodil, som begge førte til oversvømmelser mange steder i de indre farvande.

De fire projekter, der blev sat i gang i 2020, drejer sig om en ordentlig planlægning for vandløbssystemer, mulighed for at sænke højtstående grundvand, bedre forudsigelighe

I Danmark er det meget forskelligt, hvor udsatte vi er, og lovgivningen bygger på nytteprincippet

Christian Helledie, kystingeniør

»Udfordringerne er mange steder komplicerede med mange interesser involveret, og en løsning et sted kan hurtigt skabe problemer et andet sted«, skriver hun i

et skriftligt svar til Politiken. I Kommunernes Landsforening (KL) glæder man sig til at komme i gang med forhandlingerne, fortæller Frederikshavns borgmester, Birgit S. Hansen (S), som er formand for KL's miljø- og forsyningsudvalg.

»Vi synes, at der er lang tid til 2022. Vi mangler handling nu og her, for vi har brug for samlet lovgivning på området«, siger hun.

Hvem skal betale?

En af de mest omdiskuterede faktorer i forhold til kystbeskyttelse er finansieringen. Og vi kommer til at bruge rigtig mange penge på klimatilpasning, i takt med at havene stiger, fortæller Christian Helledie.

»Man skal finde ud af, hvordan man bedst finansierer kystsikring fremover. I Holland betaler alle en vandbygningskat, men der er problemet med kysterne også mere generelt. I Danmark er det meget forskelligt, hvor udsatte vi er, og lovgivningen bygger på nytteprincippet«.

Som det er nu, skal de, der får nytte af beskyttelsen, selv betale, hvilket oftest er de enkelte grundejere eller kommuner. Men regeringen har med finansloven for 2021 afsat 350 millioner kroner over 3 år til en tilskudspulje til kystbeskyttelse.

En pulje, som i december blandt andet bevilgede 20 millioner til projektet Nordkystens Fremtid i Nordøstsjælland, som Christian Helledie er cheffingeniør på.

KL vil man gerne finde en mere fælles løsning på at dække betalingen af kystsikring.

Ifølge Birgit S. Hansen er det vigtigt med en national plan, så man ikke kommer til at overse nogen kommuner:

»Den jyske vestkyst har for eksempel modtaget langt mere statslig støtte end andre projekter, fordi problemerne var store deroppe. Men det er de alle vegne. Det er ikke, fordi jeg ikke under den jyske vestkyst statslig støtte, men vi bliver nødt til at anerkende problemets størrelse - også andre steder«.

emilie.stein@pol.dk

Ekspert: Se kysten som en helhed, hvis den ikke skal forsvinde

Nordkystens Fremtid skal sikre kysttrækningen fra Helsingør til Hundested ved at gentænke naboskab og fodre stranden med 1,5 millioner kubikmeter sand.

EMILIE STEIN

Man siger, at havet er levende, og på den sjællandske nordkyst mellem Hundested og Helsingør er det faktisk mere end en talemåde. Hvert år æder havet nemlig mellem 30 og 50 centimeter af kysten. Der er ikke længere noget, der skræner blødt ned mod vandet ved Vejby Strand. Flere steder er der slet ikke nogen strand tilbage, og havet møder bare de efterhånden stejle skrænter, som tårner sig op ved kysten. For når bølgerne stiger under en storm, skrider der mere og mere jord af skrånningerne.

»Det er det her, det handler om«, siger Christian Helledie og peger op på en stejl kystvæg. Han er kystingeniør ved Niras og fortæller, at skredet netop her er nyt, og at det sker, fordi stranden viger tilbage, vandet bliver dybere, og bølgerne større. Det betyder, at der kommer, hvad han kalder et »åbent sår« i skrånningen, når havet gnaver af kysten - Og det har det gjort i mange år.

Christian Helledie er cheffingeniør på projektet Nordkystens Fremtid. Et projekt, hvor de tre kommuner Gribskov, Halsnæs og Helsingør har slået sig sammen om at beskytte den 57 kilometer lange kyst, der strækker sig fra Helsingør til Hundested. Planen er at redde kysten ved at fodre stranden med cirka halvanden million kubikmeter sand og ral.

»Det er virkelig vigtigt at komme i gang, for ellers hænger husene pludselig ud over kanten«, siger han.

Langs kysten i vandkanten ligger der bølgebrydere, som er ved at synke længere og længere ned i havbunden. Og det er dem, grundejerne på nordkysten indtil videre har forsøgt at beskytte deres svindende grunde med. Men bølgebryderne fungerer som sandtyve og løser derfor ikke problemet på sigt:

»Når en husejer bygger hård kystbeskyttelse, stjæler den sandet fra naboen, fordi den suger det til sig, og derfor vil der være dele af stranden, hvor sandet helt forsvinder«, fortæller Christian Helledie.

»Man kan sagtens bruge sten, men det skal være i kombination med strandfodring, så vi får en mere solidarisk kystfodring«

Det er også en af grundene til, at kommunerne er gået sammen om projektet. De enkelte grundejere har ikke mulighed for at strandfodre i den skala, det kræver, hvis beskyttelsen skal holde på længere sigt. Derfor har de tidligere primært brugt hård beskyttelse.

Christian Helledie peger på en skrænt nogle hundred meter i den anden retning og fortæller, at der røg ti meter af en grund under stormen Bodil i 2013.

Stormen lavede skader på kyststrækningen for omkring 100 millioner kroner, haver blev spist, havne langs kysten blev smadret, og man blev klar over, at kystbeskyttelseskonstruktionerne ikke var tilstrækkelige. De var for lave, og stenene var for små og blev skyllet i havet, fortæller han.

KYSTSİKRING.

Gribskov og Halsnæs Kommune skal snart i gang med kystsikring. Det er nødvendigt, hvis vi skal bevare strandene i Danmark. Her er vi ved Vejby Strand. Foto: Peter Hove Olesen

ler han.

Og selv om der har været tilløb til et kommunalt samarbejde om at redde nordkysten siden slutningen af halvfjerdserne, var det først efter stormen Bodil, at der i 2014 kom politisk opbakning til projektet.

Nu er både bidragsmodeller og tekniske beskrivelser ved at være på plads, og snart skal projektet behandles politisk i kommunerne.

Hvis alt går efter planen, skal projektet i gang i Halsnæs Kommune i efteråret 2022 og så i 2023 i Gribskov og Helsingør. I vinteren 2023 burde grundfodringen af hele kysten være gennemført. Så skal den have en vedligeholdelsesfodring efter fem år.

Hvem gavner det?

Stien langs kysten er dækket af brunligt, mudret sand og lige nedenunder ligger et tyndt lag is, som gør det svært at bevæge sig sikkert på fødderne. Et par steder langs kysten løber vakkelvorne trapper ned ad skrænten.

For enden af disse trapper bor grundejerne. Dem er der cirka 2.000 af langs kysten. Og ifølge loven er det dem, der skal betale for kystbeskyttelsen.

Nordkystens Fremtid er et af fem projekter, der har søgt en statspulje, og som i december fik bevilget 20 millioner kroner. Resten skal i udgangspunkt betales af dem, der får nytte af strandfodringen.

Og det har ikke kun været let at få planen for betaling på plads, fortæller Morten Timmermann, som er projektleder i Halsnæs Kommune.

»Der har tidligere været initiativer til kystbeskyttelse, som ikke er blevet til noget på grund af modvilje fra grundejerne. Nogle af grundejerne synes stadig, det er for dyrt«.

De tre kommuner har valgt tre forskellige betalingsmodeller. I Helsingør betaler kommunen 100 procent af den første strandfodring. I Gribskov er det 75 procent, mens borgerne i Halsnæs selv skal betale hele grundfodringen.

Det kommer til at koste 135 millioner, eksklusive moms, at fodre hele nordkysten med sand og ral. Og så koster de efter-

følgende fodringer 42 millioner eller cirka fra 10.000 kroner per grundejer om året.

Birgit Lund har sammen med sin mand boet i huset på Skrænten i Vejby i Gribskov Kommune siden 1979. Hendes hus ligger langt tilbage på grunden, så indtil videre er det kun hendes have, der bliver mindre og mindre. Men Birgit Lund er ikke i tvivl om, at det er nødvendigt at kystsikre, og vil også gerne betale til projektet, selv om det er dyrt:

»For det er stadig billigere, end hvis vi skulle gøre det lokalt. Men der er efterhånden gået seks år, fordi kommunerne skal blive enige, og det, synes jeg, er lang tid«.

Borgmester i Gribskov Kommune Anders Gerner Frost (lokalliste) håber på yderligere finansiel støtte fra staten.

»Vi regner med at kunne søge den samme pulje næste år og måske endda få et målrettet tilskud over finansloven. Staten sendte 2 milliarder til Vestkysten for et par år siden, så vi håber også, at de kommer mere på banen her«, siger han.

Vand kender ikke kommunegrænser. Og sandfodringen vil ikke virke på samme måde, hvis man ikke gør det på hele kysten, fordi det skyller videre.

Morten Timmermann, projektleder i Halsnæs Kommune

op, som man pumper ind på stranden gennem et rør. Ifølge Morten Timmermann kræver det en mentalitetsændring at gå fra hård til blød kystbeskyttelse.

»Flere grundejere har udtrykt bekymring for, at sandet bare vil blæse væk, og at det ikke kommer til at virke. Derfor har det også været vigtigt med en åben dialog«, fortæller han.

Christian Helledie understreger, at det fungerer bedst, hvis man kombinerer sandfodring med de hårde anlæg, og at det i øvrigt er den mindst indgribende måde at gøre det på: »Det er vigtigt, at vi får forklaret grundejerne, hvorfor det giver bedre mening at lave et fælles projekt med en mere solidarisk løsning«.

Det er første gang, der skal samarbejdes om kysterne på tværs af kommunerne. Og det er også derfor, det tager så lang tid, fortæller Morten Timmermann:

»På mange måder er det et pionerprojekt, fordi det er tværkommunalt, og der er mange økonomiske, miljømæssige og kysttekniske hensyn at tage«.

Dog er han overbevist om, at det både økonomisk og praktisk alligevel er en god idé at arbejde sammen på tværs af kommunegrænser.

»Vand kender ikke kommunegrænser. Og strandfodringen vil ikke virke på samme måde, hvis man ikke gør det på hele kysten, fordi det skyller videre«.

emilie.stein@pol.dk